Quality of Life

The thematic focus of this issue of Postmodernism Problems is the dynamics and transformations in the quality of life of social communities in Bulgaria and Romania. The publications in it are the result of the implementation of a joint research project under the inter-academic cooperation between the Bulgarian and Romanian Academies, and more specifically between the Institute of Philosophy and Sociology at the Bulgarian Academy of Sciences and the Research Institute for Quality of Life at the Romanian Academy on the topic: Transformations in the quality of life of social communities in the conditions of globalization: challenges and perspectives (2022 – 2023). This project aims to continue and expand the already established cooperation between the Institute of Philosophy and Sociology at the Bulgarian Academy of Sciences with the research institutes of the Romanian Academy and to develop this cooperation to a new stage and in a new thematic area through the realization of new interdisciplinary research focusing on current societal issues of both countries.

The question of quality of life as a research problem arises in connection with the transition from the modern, industrial to the postmodern, post-industrial, post-materialist society and as an alternative to the concept of primary material and economic growth with the idea of the emancipation of man from the excessive dominance of material values, but today this question is becoming increasingly relevant in connection with the global crisis caused by the pandemic of COVID-19 and the war in Ukraine and the deteriorated living conditions, including (economic).

The quality of life problem is particularly relevant for young people today in relation to youth insecurity in transitions from education to employment; it is also relevant for older people with regard to the ever-increasing retirement age and the need for active inclusion of older people in the labour market and in society, as well as the need for continuing education and lifelong learning; it is also relevant for different professional groups in relation to the different opportunities that the profession and related income, career, environment, development opportunities create for the unfolding of objective and subjective dimensions of quality of life in personal and community terms; it is also relevant in terms of the issue of gender equality and the specificity this creates for the quality of life of women and men; the problem of quality of life is also particularly relevant in relation to the recent increase in natural and technological disasters and catastrophes, which present affected communities with severe challenges to their future and current quality of life. All of these and much other quality of life issues are addressed in the articles in this issue of Postmodernism Problems.

Two of the articles are devoted to the particularly topical issue of the quality of life of the elderly. Albena Nakova's article examines the social inclusion of the elderly in Bulgaria as an indicator of their quality of life. Rumiana Zheleva's article examines the quality of life of the elderly

in Bulgaria regarding their participation in the labor market and informal employment as caregiving. Both articles are based on empirical results from a nationally representative survey of the quality of life of people aged 55+ in Bulgaria conducted in 2022 by the Institute of Philosophy and Sociology (IPS).

Valentina Milenkova's article is devoted to the quality of life of different professional communities and the different types of inequalities that can manifest themselves in professional and social relationships and affect professional communities' quality of life. The article analyzes the activity environment as significant for individuals' life characteristics and subjective evaluations and the perception of quality of life as a complex variable measuring individuals' status.

A joint article by Albena Nakova and Valentina Milenkova is dedicated to the changes in the quality of life of local communities caused by natural disasters. The paper analyses the overall negative impact of two catastrophic events that occurred in Bulgaria - an earthquake and a flood - on the quality of life of local communities in economic, financial, and material terms, as well as in terms of the physical and mental health of the affected individuals and communities, while highlighting that in terms of social connectivity and cohesion, disasters can also have a positive impact by acting as a catalyst for social relations, creating greater closeness and support between people on the one hand and, on the other, building new cultural memory and places of remembrance.

The collective article by Corina Dragan, Sebastian Fitzek, and Gabriela Neagu from the Research Institute for Quality of Life, Romanian Academy analyses the problems related to the quality of life of young people in Romania and seeks answers to the questions: what are the expectations of young Romanians regarding their educational, professional and family future. The research results presented in the paper confirm the well-known fact that young people are insecure about their future, mainly due to the unstable socio-economic and political situation, but at the same time, they have a great adaptability that allows them to change their strategies to ensure the best quality of life in the future.

The paper by a team of Romanian researchers from the University of Bucharest - Valentina Marinescu, Anda Anca Rodideal, and Ramona Marinache - explores the inequalities between women and men in the Romanian labor market, which increased significantly during the COVID-19 pandemic, creating highly negative consequences for the quality of life of Romanian women, and highlights the existing gender inequalities in Romania exacerbated by the COVID-19 pandemic.

The last article by Bogdana Todorova is of a general theoretical orientation and presents the philosophical approach and philosophical aspects of the concept of quality of life. It represents a theoretical and methodological synthesis of the various parts of the quality of life problem previously presented and addressed in the other articles included in the issue. The paper argues that quality of

life as a philosophical category carries excellent creative potential and is seen as a value characteristic of society, and the construction of shared values is key to citizens' participation in the democratic process and in the life of society as a whole.

Included as part of this issue of the journal is a review of a collective monograph published in 2022 under the general editorship of Donna Pickard, published by Springer, on urban agriculture and its potential for improving the quality of life of urban communities: „Urban Agriculture for Improving the Quality of Life. Examples from Bulgaria". The work is a joint effort of a large team of scholars, primarily representatives of the Institute of Philosophy and Sociology at the Bulgarian Academy of Sciences, but also of other national scientific institutions and NGOs - Donna Pickard, Mariana Draganova, Albena Nakova, Emilia Chengelova, Galina Koleva, Zornitsa Stoyanova, Nina Toleva-Novak, Petko Tzvetkov, Ivaylo Dedov, Stoyan Beshkov, and Petar Shurulinkov.

The concept of quality of life has a very high heuristic potential as it affects a wide range of contexts, including the fields of social development, politics, employment, and international relations. In this issue of Postmodernism Problems, we tried to present some specificities of Bulgaria and Romania in terms of the state, dynamics, and perspectives of the quality of life in both countries in the aspect of its various objective and subjective indicators. Of course, this presentation is not exhaustive and could not be within the scope of a single issue of the journal. The research choices, in this case, were determined by the research interests of the scholars involved from both countries and their professional competence. However, the results show many similarities between the two countries, historically and culturally, and in the most recent developments of Bulgaria and Romania after 2007 concerning EU membership. This common context has repercussions on social processes related to changes in the quality of life of local communities. The study of transformations in the quality of life of different social communities in the two neighboring countries enriches the research field on the topic and allows for an analysis of what is happening in two related national contexts in the conditions of globalization. To this, we should add that at this stage, comprehensive and multifaceted comparative studies, specifically on the transformations in the quality of life of different social communities in the two neighboring countries - Bulgaria and Romania - are lacking, despite the availability of some information and data for other European countries in some international databases. We hope that with this issue we have contributed at least a little to fill this gap.

We wish you an enjoyable reading!

Guest Editor

Assoc. Prof. Dr. Albena Nakova, IPS – BAS

Качеството на живот

Тематичен фокус на настоящия брой на списание Проблеми на постмодерността е динамиката и трансформациите в качеството на живот на социалните общности в България и Румъния. Публикациите в него са резултат от изпълнението на съвместен научно-изследователски проект по линия на междуакадемичното сътрудничество между Българската и Румънската академии и по-конкретно между Института по философия и социология при Българската академия на науките и Изследователския институт за качество на живота при Румънската академия на тема: „Трансформации в качеството на живот на социалните общности в условията на глобализация: предизвикателства и перспективи (2022 - 2023)“. С този проект се цели продължаване и разширяване на вече установено сътрудничество между Института по философия и социология при БАН с научни институти на Румънската академия и развитие на това сътрудничество на нов етап и в нова тематична област, посредством реализирането на нови интердисциплинарни изследвания с фокус върху актуални обществени проблеми на двете страни.

Ако въпросът за качеството на живот като изследователски проблем възниква във връзка с прехода от модерното, индустриално към постмодерното, постиндустриално, постматериалистическо общество и като алтернатива на концепцията за предимно материалния и икономически растеж с идеята за еманципирането на човека от прекомерното доминиране на материалните ценности, то днес този въпрос става все по-актуален във връзка с последиците от глобалната криза, предизвикана от пандемията от COVID-19 и войната в Украйна, и влошените условия на живот, вкл. икономически. Този въпрос е особено актуален за младите хора днес във връзка с младежката несигурност при преходите от образование към заетост; той е актуален и за възрастните хора във връзка с постоянно нарастващата пенсионна възраст и необходимостта от активно включване на възрастните хора на пазара на труда, и в живота на обществото изобщо, както и потребността от продължаващо образование и учене през целия живот; той е актуален и за различните професионални групи във връзка с различните възможности, които професията и свързаните с нея доходи, кариера, среда, възможности за развитие създават за разгръщане на обективните и субективни дименсии на качеството на живот в личностен и общностен план; той е актуален и от гледна точка на въпроса за равнопоставеността между половете и спецификите, които това създава за качеството на живот при жените и мъжете; въпросът за качеството на живота е особено актуален и във връзка със зачестилите напоследък природни и технологични бедствия и катастрофи, които изправят пострадалите общности пред сериозни предизвикателства за

бъдещото и настоящото им качество на живот. На всички тези, а и много други въпроси, касаещи качеството на живот са посветени статиите от този брой на списанието.

Две от статиите разглеждат особено актуалния въпрос за качеството на живот на възрастните хора. Статията на Албена Накова анализира социалната включеност на възрастните хора в България като индикатор за качеството им на живот. А статията на Румяна Желева изследва качеството на живот на възрастните хора в България от гледна точка на участието им на пазара на труда и неформалната заетост като полагането на грижи за друг. И двете статии се базират на емпирични резултати от проведено през 2022 г. от ИФС национално представително социологическо изследване на качеството на живот в България на лицата на възраст 55+ години.

На качеството на живот на различните професионални общности и различните видове неравенства и неравнопоставеност, които могат да се проявят в професионалните и социални взаимоотношения и, които оказват влияние върху качеството на живот на професионалните общности, е посветена статията на Валентина Миленкова. В статията се разглежда дейностната среда като значима за жизнените характеристики на индивидите и за субективните им оценки и състояния, както и за възприемането на качеството на живот като комплексна величина, измерваща статуса на индивидите.

На промените в качеството на живот на местните общности, до които водят природни бедствия и катастрофи е посветена съвместната статия на Албена Накова и Валентина Миленкова. В статията се анализира негативното като цяло въздействие на две бедствени събития, случили се в България – земетресение и наводнение – върху качеството на живот на местните общности в икономически, финансов и материален план, както и по отношение на физическото и психическо здраве на засегнатите индивиди и общности, като в същото време се подчертава, че по-отношение на социалната свързаност и сплотеност, бедствията могат да оказват и позитивно въздействие като действат като катализатор на социалните отношения, създавайки по-голяма близост и подкрепа между хората, от една страна и от друга страна, съграждайки нова културна памет и места на памет.

Колективната статия на Корина Драган, Себастиан Фицек и Габриела Неагу от Изследователския институт за качество на живота при Румънската академия анализира проблемите, свързани с качеството на живот на съвременните млади хора в Румъния и търси отговори на въпросите: какви са очакванията на младите румънци по отношение на тяхното образователно, професионално и семейно бъдеще. Резултатите от изследванията, представени в статията, потвърждават общоизвестния факт, че младите хора са несигурни за бъдещето си, главно поради нестабилната социално-икономическа и политическа ситуация, но те в същото

време имат голям капацитет за адаптивност, който им позволява да променят своите стратегии, за да си гарантира най-добро качество на живот в бъдеще.

Статията на екип румънски учени от Букурещкия университет - Валентина Маринеску, Анда Анка Родидеал и Рамона Мариначе – изследва неравенствата между жените и мъжете на пазара на труда в Румъния, значително нарастнали по време на пандемията от COVID -19, което създава изключително негативни последици за качеството на живот на румънските жени и акцентира върху съществуващото неравенство между половете в Румъния, задълбочено от пандемията от COVID -19.

Завършващата броя статия на Богдана Тодорова е от общотеоретичен характер и представя философския подход и философските аспекти на понятието качество на живот. Тя се явява като едно теоретично и методологично обобщение на представените преди това различни конкретни аспекти и страни на проблема за качеството на живот, засегнати в останалите, включени в броя статии. В статията се изтъква, че като философска категория качеството на живот носи голям духовен потенциал и се разглежда като ценностна характеристика на обществото, а конструирането на споделени ценности е ключово за участието на гражданите в демократичния процес и в живота на обществото като цяло.

Като част от този брой на списанието е включена и една рецензия на излязъл през 2022 г. колективен монографичен труд под общата редакция на Дона Пикард, издание на Springer, посветен на градското земеделие и неговите възможности за повишаване на качеството на живот на градските общности: “Urban Agriculture for Improving the Quality of Life. Examples from Bulgaria”. Трудът е общо дело на голям колектив от учени, в по-голямата си част представители на Института по философия и социология при БАН, но и на други национални научни институции и неправителствени организации – Дона Пикард, Мариана Драганова, Албена Накова, Емилия Ченгелова, Галина Колева, Зорница Стоянова, Нина Толева-Новак, Петко Цветков, Ивайло Дедов, Стоян Бешков и Петър Шурулинков.

Концепцията за качеството на живот има изключително голям евристичен потенциал, тъй като засяга широк спектър от контексти, включително областите на общественото развитие, политиката, заетостта, международните отношения. В този брой на списание Проблеми на постмодерността се опитахме да представим някои специфики на България и Румъния по отношение на състоянието, динамиката и перспективите на качеството на живот в двете страни от гледна точка на различни негови обективни и субективни индикатори. Разбира се това представяне не е изчерпателно, а и не би могло да бъде в рамките само на един брой на списанието. Изследователският избор в този случай се определяше от научните интереси на включилите се учени от двете страни и тяхната професионална компетентност. Резултатите

обаче показват, че между двете държави има много сходни моменти, както в исторически и културен план, така и в най-новото им развитие след 2007 г. във връзка с членството в ЕС. Този общ контекст дава своето отражение върху социалните процеси, свързани с промените в качеството на живот на местните общности. Изучаването на трансформациите в качеството на живот на различни социални общности в двете съседни страни допринася за обогатяване на изследователското научно поле по темата и позволява извършване на анализ на случващото се в два сродни национални контекста в условията на глобализация. Към това следва да добавим, че на този етап цялостни и многоаспектни сравнителни изследвания конкретно на трансформациите в качеството на живот на различни социални общности в двете съседни страни – България и Румъния - липсват, въпреки наличието на известна информация и данни за различните европейски страни в някои международни бази данни. Надяваме се с този брой да сме допринесли поне малко за запълване на тази празнина.

Гост редактор

доц. д-р Албена Накова, ИФС - БАН